

1 Vai man noteikti ir jāvēršas tiesā vai arī pastāv citas alternatīvas?

Latvijā persona var vērsties tiesā vai šķīrējtiesā, ja puses ir brīvprātīgi vienojušās un noslēgušas šķīrējtiesas līgumu (izņemot noteiktus strīdus, kuri nav pakļauti izskatīšanai šķīrējtiesās).

2 Vai pastāv kāds laika ierobežojums, lai vērstos tiesā?

Termiņš prasības celšanai tiesā var atšķirties atkarībā no konkrētās lietas. Jautājums par termiņu būtu noskaidrojams ar jurista, advokāta vai sabiedrības informatīvo biroju starpniecību.

Vispārīgie civillikumā paredzētie termiņi ir atšķirīgi. Lietas būtība un apstākļi var ietekmēt šos termiņus, tāpēc katrai lietai attiecīgais termiņš noskaidrojams individuāli, ņemot vērā šādus apstākļus:

Ģimenes tiesībās:

No saderināšanās izrietošās prasības noilgst viena gada laikā, skaitot no tās dienas, kad saderināšanās atcelta vai kad saderinātais no tās atkāpies, bet saderinātās līgavas grūtniecības gadījumā - no tās dienas, kad viņa dzemdējusi, ja tajā laikā saderināšanās jau bijusi atcelta vai saderinātais no tās bijis atkāpies;

No laulāto mantiskajām attiecībām izrietošās prasības noilgst 1 gada laikā, attiecībā uz otra laulātā slēgtajiem darījumiem;

Paternitātes pieņemumu bērna mātes vīrs var apstrīdēt divu gadu laikā no dienas, kad viņš uzzināja, ka bērns nav cēlies no viņa. Tādas pašas tiesības apstrīdēt paternitātes pieņemumu ir bērna mātei. Bērns pats var apstrīdēt paternitātes pieņemumu divu gadu laikā pēc pilngadības sasniegšanas;

No paternitātes atzīšanas izrietošās prasības noilgst 2 gadu laikā no brīža, kad konstatēti apstākļi, kas paternitāti izslēdz, vai arī no bērna pilngadības iestāšanās brīža, ja prasību ceļ pats bērns;

No aizbildnamā un aizbildņa attiecībām izrietošās prasības noilgst 1 gada laikā no aizbildnamā pilngadības sasniegšanas vai citu likumā noteiktu apstākļu iestāšanās brīža.

Lietu tiesībās:

Prasības par valdījuma traucēšanu vai atņemšanu noilgst 1 gada laikā no valdījuma traucēšanas vai atņemšanas konstatēšanas brīža;

Prasības pret personu, kas īpašumu valda un var iegūt uz ieilguma pamata, noilgst 10 gadu laikā no valdījuma konstatēšanas brīža;

Prasības no jaunā īpašnieka, kas izriet no pieauguma, kas izveidojies dabisku procesu ceļā noilgst 2 gadu laikā.

Saistību tiesībās:

Saistību tiesības izbeidzas, ja tiesīgā persona tās pienācīgi neizlieto likumā noteiktā noilguma termiņā.

Prasījumi par saistību tiesībām, kurām likums neparedz īsākus termiņus noilgst 10 gadu laikā; Visas saistību tiesības, kuras nav noteikti izņemtas no noilguma ietekmes un kuru izlietošanai nav likumā noteikti īsāki termiņi, izbeidzas, ja tiesīgā persona tās neizlieto desmit gadu laikā.

Tiesība prasīt līguma atcelšanu pārmērīga zaudējuma dēļ atkrīt, ja prasība nav celta viena gada laikā no līguma noslēgšanas.

Prasības, kas attiecas uz zaudējumiem par uzliesānu, izmešanu, nokrišanu noilgst 1 gada laikā.

Komerclietās:

No komercdarījuma izrietošie prasījumi noilgst triju gadu laikā, ja likumā nav noteikts cits noilguma termiņš.

Prasījumi, kas izriet no komercaģenta līguma noilgst četru gadu laikā, skaitot no tā kalendāra gada beigām, kurā tie radušies.

Prasījumi pret individuālo komersantu, kuri izriet no tā veiktās komercdarbības, noilgst triju gadu laikā pēc tā izslēgšanas no komercreģistra, ja prasījums nav pakļauts īsākam noilguma termiņam.

Prasījumi, kas izriet no aizlieguma sabiedrības biedram bez pārejo biedru piekrišanas slēgt darījumus sabiedrības komercdarbības nozarē vai būt personiski atbildīgam biedram citā personālsabiedrībā, noilgst triju mēnešu laikā no dienas, kad pārējie sabiedrības biedri ir uzzinājuši par konkurences aizlieguma pārkāpumu, bet ne vēlāk kā piecu gadu laikā no pārkāpuma izdarīšanas dienas.

No sabiedrības saistībām izrietošie prasījumi pret sabiedrības biedru noilgst triju gadu laikā no sabiedrības izbeigšanās ieraksta komercreģistrā, ja prasījums pret sabiedrību nav pakļauts īsākam noilguma termiņam.

Prasījumi pret kapitālsabiedrības dibinātājiem par sabiedrības uzņemtām saistībām pirms sabiedrības dibināšanas noilgst triju gadu laikā no dienas, kad sabiedrība ierakstīta komercreģistrā.

Prasījumi pret dibinātājiem par noteiktiem zaudējumiem sabiedrībai un trešajām personām par zaudējumiem, kas nodarīti sabiedrības dibināšanas laikā, noilgst piecu gadu laikā no dienas, kad sabiedrība ierakstīta komercreģistrā. Šis termiņš attiecas arī uz personām, kas šādu zaudējumu nodarīšanu veicinājušas.

Prasījumi, kas izriet no kreditora tiesībām pret sabiedrību, bet kurš nevar panākt sava prasījuma apmierināšanu no sabiedrības, un vēršas pret likumā noteiktajām atbildīgajām personām (dibinātājiem, trešajām personām u.c.), noilgst piecu gadu laikā no prasības tiesību rašanās dienas.

Prasījumi, kas izriet no konkurences aizlieguma pārkāpuma attiecībā uz sabiedrības valdes locekļiem piecu gadu laikā no pārkāpuma izdarīšanas dienas.

Prasījumi, kas rodas no reorganizācijā gaitā nodarītajiem zaudējumiem sabiedrībai, tās dalībniekiem vai kreditoriem, noilgst piecu gadu laikā no reorganizācijas spēkā stāšanās brīža.

Prasījumi pret ekspeditoru noilgst triju gadu laikā.

Prasījumi pret ekspeditoru, kas attiecas uz kravas pārvadājumu, ja ekspeditors nav rīkojies ar ļaunu nolūku vai pieļāvis rupju neuzmanību, kā arī prasījumi pret glabātāju, ja glabātājs nav rīkojies ar ļaunu nolūku vai pieļāvis rupju neuzmanību noilgst viena gada laikā.

3 Vai man jāvēršas šīs dalībvalsts tiesā?

Apskaties tēmu "Lietu piekritība tiesām".

4 Ja jā, tad kurā šīs dalībvalsts tiesā man jāvēršas, ja ņem vērā manu dzīvesvietu un otras puses dzīvesvietu, vai citus ar strīdu saistītus apstākļus?

Apskaties tēmu "Lietu piekritība tiesām - Latvija".

5 Kurā šīs dalībvalsts tiesā man būtu jāvēršas, ja ņem vērā lietas raksturu, kā arī iespējamo prasījuma mantisko apmēru?

Apskaties tēmu "Lietu piekritība tiesām - Latvija".

6 Vai es pats(-i) varu iesniegt prasības pieteikumu tiesā, vai arī ir nepieciešams starpnieks, piemēram, jurists?

Prasības pieteikumu var iesniegt prasītājs/pieteicējs personīgi vai viņa pilnvarota persona. Pilnvarojumu prasības pieteikuma iesniegšanai var ietvert pašā prasības pieteikumā. Obligāta advokāta vai cita jurista starpniecība nav nepieciešama.

7 Tieši pie kā man jāvēršas, lai uzsāktu tiesas lietu: reģistrācijas birojā, pie tiesas darbinieka kancelejā, vai kādā citā iestādē?

Prasības pieteikums iesniedzams pirmās instances tiesā atbilstoši noteikumiem par piekritību.

Prasības pieteikums iesniedzams attiecīgajā tiesas kancelejā personīgi vai ar pilnvarotas personas starpniecību. Prasības pieteikumu var nosūtīt arī pa pastu, adresējot attiecīgajai tiesai.

Prasības pieteikumus pieņem tiesas priekšsēdētāja norīkots darbinieks tiesas darba laikā, parasti tas ir tiesas priekšsēdētāja palīgs/palīdzē vai kancelejas darbinieks.

8 Kādā valodā prasības pieteikumu var iesniegt? Vai to var darīt mutiski, vai arī tam jābūt rakstveidā? Vai prasības pieteikumu var nosūtīt pa faksu vai e-pastu?

Civilprocesa likums nosaka, ka dokumentus svešvalodās lietas dalībnieki iesniedz, pievienojot noteiktā kārtībā apliecinātu tulkojumu valsts valodā (latviešu valodā). Persona, kas, atbrīvota no tiesas izdevumu samaksas, tulkojumu nepievieno.

Tiesa var pieļaut atsevišķas procesuālās darbības arī citā valodā, ja to lūdz kāds no lietas dalībniekiem un ja visi lietas dalībnieki tam piekrīt. Tiesas sēdes protokols un tiesas nolēmumi rakstāmi valsts valodā.

Prasību ceļ, iesniedzot tiesā rakstveida prasības pieteikumu. Prasības pieteikumu var iesniegt prasītājs personīgi vai viņa pilnvarota persona, vai nosūtīt pa pastu, bet ne pa faksu vai e-pastu.

Papildus jānorāda, ka tiesvedības ierosināšana ar dokumentu palīdzību, kas apliecināti ar drošu elektronisko parakstu, ir pieejama visās lietās, kurām likums neparedz īpašu procesa ierosināšanas formu. Elektronisko dokumentu aprites kārtība Latvijā neattiecas uz noteiktu veidu līgumiem, kas attiecas uz nekustamo īpašumu, ģimenes un mantojuma tiesībām, atsevišķu veidu galvojuma līgumiem.

9 Lai ceļtu prasību, ir jāaizpilda kādas īpašas veidlapas? Ja nav, kā lai es izklāstu savu prasījumu? Vai ir kādi īpaši elementi, kas ir ietverami iesniedzamajos dokumentos?

Prasības pieteikumam jābūt rakstveidā. Lielākajā daļā lietu prasības pieteikuma forma ir brīva, tomēr atsevišķos gadījumos ir noteiktas īpašas veidlapas – lietās par maza apmēra prasībām (Civilprocesa likuma 30.3 nodaļa; lietās par saistību piespiedi izpildīšanu brīdinājuma kārtībā (Civilprocesa likuma 50.1 nodaļa; lietās par pagaidu aizsardzību pret vardarbību (Civilprocesa likuma 30.5 nodaļa).

Sastādot prasības pieteikumu brīvā formā, Civilprocesa likums nosaka minimālo informācijas apjomu un rekvizītus skaitu, kādi jānorāda prasības pieteikumā. Atbilstoši Civilprocesa likumam, prasības pieteikumā jānorāda:

tās tiesas nosaukums, kurai iesniegts pieteikums;

prasītāja vārds, uzvārds, personas kods, deklarētā dzīvesvieta, bet, ja tādas nav, — dzīvesvieta; juridiskajai personai — tās nosaukums, reģistrācijas numurs un juridiskā adrese. Ja prasītājs piekrīt elektroniskajai saziņai ar tiesu vai tas ir Civilprocesa likuma 56.panta 2.3 daļā minētais subjekts, norāda arī elektroniskā pasta adresi un, ja tas ir reģistrēties tiešsaistes sistēmā saziņai ar tiesu, ietver arī norādi par reģistrēšanos. Prasītājs papildus var norādīt arī citu adresi saziņai ar tiesu;

atbildētāja, trešās personas vārds, uzvārds, personas kods, deklarētā dzīvesvieta un deklarācijā norādītā papildu adrese, bet, ja tādas nav, - dzīvesvieta; juridiskajai personai - tās nosaukums, reģistrācijas numurs un juridiskā adrese. Atbildētāja personas kodu vai reģistrācijas numuru norāda, ja tas ir zināms; prasītāja pārstāvja (ja prasību ceļ pārstāvis) vārds, uzvārds, personas kods un adrese saziņai ar tiesu; juridiskajai personai — tās nosaukums, reģistrācijas numurs un juridiskā adrese. Ja prasītāja pārstāvis, kura deklarētā dzīvesvieta vai norādītā adrese saziņai ar tiesu ir Latvijā, piekrīt elektroniskajai saziņai ar tiesu, norāda arī elektroniskā pasta adresi un, ja tas ir reģistrēties tiešsaistes sistēmā saziņai ar tiesu, ietver arī norādi par reģistrēšanos. Ja prasītāja pārstāvja deklarētā dzīvesvieta vai norādītā adrese ir ārpus Latvijas, papildus norāda elektroniskā pasta adresi vai paziņo par savas dalības reģistrēšanu tiešsaistes sistēmā. Ja prasītāja pārstāvis ir zvērināts advokāts, papildus norāda zvērināta advokāta elektroniskā pasta adresi; kredītiestādes nosaukums un konta numurs, kurā veicama piedzenamās summas samaksa vai atlīdzināmi tiesāšanās izdevumi;

prasības priekšmets;

prasības summa, ja prasība ir novērtējama naudas izteiksmē, kā arī piedzenamās vai apstrīdamās summas aprēķins;

apstākļi, ar kuriem prasītājs pamato savu prasījumu, un pierādījumi, kas tos apstiprina;

likums, uz kura prasība pamatota;

ziņas par mediācijas izmantošanu strīda risināšanai pirms vērsšanās tiesā;

prasītāja prasījumi;

prasības pieteikumam pievienoto dokumentu saraksts;

prasības pieteikuma sastādīšanas laiks un citas ziņas, ja tās nepieciešamas lietas izskatīšanai. Prasītājs var norādīt savu tālruna numuru, ja viņš piekrīt saziņai ar tiesu izmantot tālruni.

Attiecībā uz prasības pieteikumu atsevišķu kategoriju lietās (piemēram, lietās par laulības šķiršanu), kā arī sevišķā tiesāšanas kārtībā (piemēram, attiecībā uz adopcijas apstiprināšanu un atcelšanu, mantojuma apsardzību un aizgādību) Civilprocesa likums paredz citādus rekvizītus.

Prasības pieteikumu paraksta prasītājs vai viņa pārstāvis vai prasītājs kopā ar pārstāvi, ja to noteikusi tiesa, izņemot likuma noteikto izņēmumu gadījumā. Ja prasību prasītāja vārdā ceļ viņa pārstāvis, prasības pieteikumam pievienojama pilnvara vai cits dokuments, kas apliecina pārstāvja pilnvarojumu ceļt prasību.

Prasības pieteikumu iesniedz tiesai, pievienojot tik norakstus, cik lietā ir atbildētāju un trešo personu.

Prasības pieteikumu lietā par uzturlīdzekļiem Eiropas Savienības tiesību aktos un starptautiskajos līgumos paredzētajos gadījumos, izmantojot attiecīgajos tiesību aktos norādītās veidlapas, var iesniegt vai pārsūtīt ar sadarbības nodrošināšanai iecelto Latvijas centrālo iestāžu starpniecību.

Prasības pieteikumam pievienojami arī dokumenti, kas apstiprina:

valsts nodevas un citu tiesas izdevumu nomaksu likumā noteiktajā kārtībā un apmērā;

lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtības ievērošanu, ja tāda noteikta likumā;

apstākļus, uz kuriem prasījums pamatots.

Latvijas tiesu portālā www.tiesas.lv e-pakalpojumu sadaļā "E-veidlapas" ir pieejamas vairāku tiesvedības dokumentu veidlapas. Veidlapas iespējams lejuplādēt un aizpildīt iesniegt tiesā drukātā formātā.

10 Vai man ir jāmaksā tiesas izdevumi? Ja, jā, – kad? Vai man jāapmaksā advokāts no prasības iesniegšanas brīža?

Pirms prasības pieteikuma iesniegšanas ir jāveic tiesas izdevumu apmaksā (valsts nodeva, kancelejas nodeva, ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi), ko iespējams izdarīt bankā. Pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus, savukārt ja prasība apmierināta daļēji, tiesas izdevumus atlīdzina proporcionāli. Ja prasītājs atsakās no prasības, vai arī, ja lieta atstāta bez izskatīšanas (izņemot likumā paredzētajos gadījumos, ja prasība saistīta ar Parlamenta un Padomes regulā Nr.1896/2006 paredzētā sertifikāta izdošanu), viņš atlīdzina atbildētājam radušos tiesas izdevumus. Prasītāja samaksātos tiesas izdevumus šajā gadījumā atbildētājs neatlīdzina. Tomēr, ja prasītājs neuztur savus prasījumus tāpēc,

ka atbildētājs tos pēc prasības iesniegšanas labprātīgi apmierinājis, tiesa pēc prasītāja lūguma piespiež no atbildētāja prasītāja samaksātos tiesas izdevumus.

Savukārt ar lietas vešanu saistītos izdevumus (izdevumi par advokāta palīdzību, izdevumi sakarā ar ierašanos uz tiesas sēdēm un ar pierādījumu savākšanu saistītie izdevumi) tiesa piespiež no atbildētāja par labu prasītājam, ja viņa prasījums ir apmierināts pilnīgi vai daļēji, kā arī tad, ja prasītājs neuztur savus prasījumus sakarā ar to, ka atbildētājs tos pēc prasības iesniegšanas labprātīgi apmierinājis. Ja prasība noraidīta, ar lietas vešanu saistītos izdevumus piespiež no prasītāja par labu atbildētājam.

Par atbildības samaksas kārtību juristam, advokātam klients vienojas slēdzot abpusēju vienošanos.

11 Vai ir iespējams saņemt juridisko palīdzību?

Sīkāk skatīt tēmu "Juridiskā palīdzība".

12 No kura brīža tiek uzskatīts, ka prasība ir celta? Vai iestādes sniedz kādu atbildi par to, vai mans prasījums ir vai nav pienācīgi izklāstīts?

Pa pastu vai apmeklētāju pieņemšanas laikā saņemtos dokumentus tiesa reģistrē saņemtās korespondences žurnālā to saņemšanas dienā. Līdz ar to tiek uzskatīts, ka prasība ir celta tās saņemšanas dienā tiesā. Ja procesuālā darbība izpildāma tiesā, termiņš izbeidzas tajā stundā, kad tiesa beidz darbu. Ja prasības pieteikums, sūdzība vai citi pasta sūtījumi nodoti sakaru iestādē termiņa pēdējā dienā līdz pulksten divdesmit četriem, tie uzskatāmi par nodotiem termiņā.

Ja prasības pieteikums nav bijis pareizi noformēts vai prasības pieteikumam nav pievienoti visi nepieciešamie dokumenti, tiesnesis pieņem motivētu lēmumu par prasības pieteikuma atstāšanu bez virzības. Lēmuma noraksts tiek nosūtīts prasītājam, un tiek noteikts termiņš trūkumu novēršanai. Šis termiņš nevar būt īsāks par 20 dienām, skaitot no lēmuma nosūtīšanas dienas. Ja prasītājs noteiktā termiņā trūkumus novērš, tad prasības pieteikums uzskatāms par iesniegtu dienā, kad tas pirmoreiz iesniegts tiesai. Ja prasītājs noteiktā termiņā trūkumus nenovērš, prasības pieteikumu uzskata par neiesniegtu un atdo prasītājam. Prasības pieteikuma atdošana prasītājam nav šķērslis tā atkārtotai iesniegšanai tiesā.

Īpašs apstiprinājums no iestādēm, ka prasības pieteikums ir bijis pareizi noformēts. Gadījumā, ja prasības pieteikums ir bijis pareizi noformēts, prasības pieteikumam ir pievienoti visi nepieciešamie dokumenti, pēc prasības pieteikuma saņemšanas tiesā tiesnesis 7 dienu laikā pieņem lēmumu par prasības pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu.

Pēc lietas ierosināšanas prasības pieteikums un tam pievienoto dokumentu noraksti tiek nosūtīti atbildētājam, nosakot rakstveida paskaidrojuma iesniegšanai termiņu. Pēc paskaidrojuma saņemšanas tiesnesis tā norakstu nosūta prasītājam un trešajām personām. Tiesnesis var arī pieprasīt no prasītāja atsauksmi par paskaidrojumu. Pēc paskaidrojuma saņemšanas vai tās iesniegšanai noteiktā termiņa izbeigšanās tiesnesis lemj par lietas sagatavošanas darbībām, lai to varētu izskatīt tiesas sēdē, proti, tiesnesis nosaka tiesas sēdes dienu. Tiesas sekretāre nosūta tiesas pavēsti lietas dalībniekiem. Ja lieta tiek skatīta rakstveida procesā, tiesas sēdes dienu nenosaka un pavēsti lietas dalībniekiem nesūta.

13 Vai es saņemšu precīzas ziņas par notikumu turpmāko attīstības gaitu (piemēram, laiku, kad man ir jāierodas tiesā)?

Lietas dalībniekus aicina uz tiesu, savlaicīgi paziņojot par tiesas sēdes vai atsevišķas procesuālās darbības laiku un vietu, nosūtot tiesas pavēsti. Tiesas pavēste tiek sūtīta uz personas deklarēto dzīvesvietu, bet persona pieteikumā var norādīt arī adresi saziņai ar tiesu.

Ja atbildētājam nav deklarētas dzīvesvietas Latvijas Republikā, un prasītājam objektīvu iemeslu dēļ nav izdevies noskaidrot atbildētāja dzīvesvietu, kura nav Latvijā, tiesa pēc prasītāja motivēta lūguma var izmantot Latvijas Republikai saistošos starptautiskajos līgumos vai Eiropas Savienības tiesību aktos paredzētās procedūras atbildētāja adreses noskaidrošanai.

Atbildētāju, kuram nav deklarētas dzīvesvietas Latvijas Republikā aicina uz tiesu ar publikāciju oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis", ja atbildētāja adresi nevarēja noskaidrot izmantojot Latvijas Republikai saistošos starptautiskajos līgumos vai Eiropas Savienības tiesību aktos paredzētās procedūras, vai kuram dokumentus nevarēja izsniegt adresē, kuru meklējot bija noskaidrojais prasītājs, vai kuram tiesas dokumentus nevarēja izsniegt saskaņā ar Eiropas Savienības regulējumos paredzēto kārtību vai arī saskaņā ar kārtību, kas noteikta Latvijai saistošos starptautiskajos līgumos, vai saskaņā ar Civilprocesā paredzēto kārtību, kādā veicama starptautiskā civilprocesuālā sadarbība.

Latvijas tiesu portālā <http://www.tiesas.lv> e-pakalpojumu sadaļā "Tiesvedības gaita", ievadot lietas vai pavēstes numuru, var iegūt datus par tiesvedības gaitu.

Lapa atjaunināta: 07/06/2019

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Dalībvalstis, kas ir atbildīgas par nacionālā satura lapu pārvaldību, atjaunina daļu šīs tīmekļa vietnes satura, ņemot vērā Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības. Ja vietnē ir saturs, kurā vēl nav atspoguļota Apvienotās Karalistes izstāšanās, tas ir bez nolūka un tiks labots.